

*Поляков Р. Б.,
PhD in law, докторант
Запорізького національного університету*

ПРОБЛЕМАТИКА КОНКУРСНИХ УГОД І ДОСУДОВОГО (ПРЕВЕНТИВНОГО) ВРЕГУЛЮВАННЯ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ПРАВОМ АНГЛІЇ ТА ФРАНЦІЇ

Анотація. Ця стаття присвячена проблематиці конкурсних угод і досудового (превентивного) врегулювання боргових зобов'язань за правом Англії та Франції.

Актуальність теми обумовлена необхідністю запозичення Україною, яка прагне стати членом Європейського Союзу, правотворчого досвіду економічно розвинутих країн континенту, таких як Англія та Франція, у питаннях досудової санації з метою удосконалення цього інституту.

Обґрунтовано, що в Англії для схвалення конкурсної угоди як виду приватного конкурсу у вигляді угоди про добровільне врегулювання заборгованості компанії-боржника, яка на відміну від України поширюється на всіх її кредиторів, необхідна наявність саме 75 % голосів кредиторів та обов'язкова згода забезпеченого кредитора (за наявності заставного майна).

Доведено, що в Англії роль суду щодо затвердження угоди про добровільне врегулювання заборгованості боржника зводиться лише до апеляційної функції, яка направлена безпосередньо на вирішення спорів, пов'язаних із розглядом скарг кредиторів стосовно цієї угоди, причому у виняткових випадках, та має своїм наслідком зупинення чи скасування рішення кредиторів щодо затвердження угоди.

Аргументовано, що в Англії мінімізація ролі суду під час затвердження угоди про добровільне врегулювання заборгованості боржника суперечить класичному розумінню суті інституту конкурсних угод та призводить до зменшення обсягу судового контролю, оскільки за наявності повноцінної дискреції в суду щодо затвердження цієї угоди він слідкує за дотриманням прав та інтересів усіх учасників угоди, тим самим маючи змогу унеможливити зловживання деякими з них своїми правами навіть без наявності на це відповідного оскарження з боку інших учасників правочину, керуючись лише власними волею та метою дотримання справедливого балансу між приватними і публічними інтересами всіх учасників добровільної угоди.

Доведено, що процедура добровільної угоди боржника в Англії є різновидом конкурсних угод, становить альтернативно-факультативну частину процедури неспроможності, направлену на відновлення платоспроможності боржника, допускаючи при цьому участь як забезпечених, так і конкурсних кредиторів, та характеризується зниженням судовим контролем.

Обґрунтовано, що в Англії процедура реструктуризації, незважаючи на те, що має загальні риси *Judicium universale* – спільного конкурсного процесу (спільний боржник та все його майно, спільні кредитори боржника, судовий контроль і наявність адміністратора), за своєю суттю є *Judicium particulare* (приватний конкурс) та може бути застосована лише в разі неплатоспроможності боржника. У випадку неоплатності боржника використовується винятково процедура неспроможності.

Встановлено, що в Англії процедура реструктуризації, яка направлена на фінансове оздоровлення боржника, хоча і вводиться судом, але є самостійною від неспроможності процедурою. У ній може вчинятися правочин у виді угоди про добровільне врегулювання заборгованості боржника, а от трансформація у процедуру неспроможності у випадку незадовільних результатів реструктуризації неможлива. Процедура реструктуризації в Англії за своєю суттю подібна до фінансової реструктуризації в Україні.

Доведено, що процедура неспроможності в Англії характеризується процедурою ліквідації, оскільки процедура реструктуризації за правом Англії виступає не складовою частиною процедури неспроможності, а її альтернативою, оскільки хоч процедура реструктуризації і стосується всіх кредиторів боржника, однак є окремою, незалежною процедурою.

Обґрунтовано, що у Франції наявно дві превентивні процедури незважаючи на згадку у Комерційному Кодексі Франції про процедуру звернення аудитора до голови комерційного суду в екстрених випадках з огляду на те, що дана процедура має опосередковане відношення до конкурсного права.

Аргументовано, що процедура тимчасового мандату за правом Франції уособлює медіацію та являє собою превентивну процедуру, яка доступна лише платоспроможним боржникам.

Встановлено, що процедура примирення за правом Франції являє собою превентивну процедуру, яка допускає наявність неплатоспроможності у боржника, передбачає існування спеціального суб'єкта – мирового посередника (арбітра), та спрямована на укладання мирової угоди між боржником і його основними кредиторами, яка є різновидом конкурсної угоди та направлена на відновлення платоспроможності боржника.

Виявлена подібність процедури примирення за правом Франції та процедури досудової санації за правом України, оскільки обидві процедури зводяться до укладання угоди, що може стосуватися не всіх кредиторів боржника.

Аргументовано належність мирової угоди за правом Франції до конкурсних угод, незважаючи на відсутність обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів.

Доведена наявність фактично повної ідентичності констатації та гомологізації угоди, укладеної в результаті процедури примирення за правом Франції

Обґрунтовано, що існування інституту констатації мирової угоди обумовлюється прагненням французького законодавця полегшити укладання згаданої угоди та є можливим завдяки відсутності обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів, оскільки в такому випадку значно знижується необхідність судового контролю.

Ключові слова: боржник, кредитор, досудова санація, угода, неспроможність, реструктуризація, процедура.

Постановка проблеми. Інститут досудової санації відіграє ключову роль у попередженні банкрутства господарюючих суб'єктів. За допомогою традиційних заходів конкурсного процесу без застосування ліквідаційних процедур інститут розв'язує проблеми неплатоспроможності боржника. Хоча в досудовій санації переважають диспозитивні норми правового регулювання, однак ця обставина лише сприяє досягненню компромісу між боржником та кредиторами щодо цієї проблеми.

В Україні інститут досудової санації виник ще в 1999 році, із прийняттям нової редакції Закону про банкрутство, але повноцінно він почав працювати з 2013 року. Кодекс України з процедур банкрутства 2018 року дещо змінив саму процедуру, на превеликий жаль, ускладнюючи реалізацію боржником та кредиторами своїх прав.

З огляду на це правотворчий досвід економічно розвинутих країн континенту, таких як Англія та Франція, у досудовій санації з метою удосконалення цього інституту буде корисним для нашої держави, яка прагне стати членом Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми застосування інституту досудової санації як превентивного інституту запобігання банкрутству були темою дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, з-поміж яких О. Бірюков, Б. Поляков, В. Радзивілюк, Ю. Чорна, К. Стівен, С. Елліна, Б. Лемб, Ф. Нерп, С. Ель Алаякі, Ш. Акіль, Е. Перрен та інші.

Водночас залишається актуальним розкриття суті та природи досудової санації шляхом здійснення дослідження правотворчого досвіду цього інституту за правом Англії і Франції.

Метою статті є розкриття суті та природи інституту досудової санації через його порівняльно-правову характеристику за правом Англії і Франції.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про проблематику превентивного регулювання боргових зобов'язань за правом Англії, слід вказати на наявність двох таких процедур – Voluntary Arrangements (дослівно – добровільне врегулювання; урахувавши специфіку, доречно перекласти, як добровільна угода), та Administration (процедура реабілітації). Аналогічну позицію із цього приводу має й український дослідник професор Поляков Б.М., зазначаючи про наявність двох реабілітаційних процедур в Англії [1, с. 523].

Варто почати з аналізу інституту добровільної угоди.

Інститут добровільних угод за правом Англії, безумовно, належить до сім'ї конкурсних угод. До того ж, говорячи про проблематику інституту конкурсних угод за правом Англії, важливо вказати на наявність дещо подібної ситуації в Німеччині.

По-перше, англійський законодавець відводить регулюванню цього питання окрему структурну частину Акта неспроможності [2], у назві якої природньо фігурує словосполучення Voluntary Arrangements. Щоправда, інститут добровільної угоди в Англії набуває розгалуження шляхом можливості його застосування як до юридичних осіб (цьому питанню відведена Частина I Акта неспроможності), так і до фізичних осіб (Частина VIII Акта неспроможності). Утім, беручи до уваги факт відсутності в Україні інституту досудової санації фізичних осіб, видається доречним провести аналіз саме стосовно добровільної угоди компанії безпосередньо з огляду на практичну складову.

Не менш важливо, що регулюванню добровільної угоди компанії відведена ч. 2 Правил неспроможності 2016

(Insolvency Rules 2016) [3]. Тому як у Німеччині та, забігаючи наперед, у Франції, в Англії питання конкурсних угод отримує розгалужене регулювання на відміну від України, де процедура досудової санації регулюється однією статтею Кодексу України з процедур банкрутства [4] (далі – КзПБ).

По-друге, згідно із ч. (3) ст. 1 Акта неспроможності пропозиція щодо укладання такої угоди може бути зроблена також під час процедури неспроможності (winding up) та під час процедури реструктуризації (administration). При цьому конкурсний керуючий буде наділений можливістю подавати проєкт такої угоди. Зазначена особливість є дуже важливою, адже у світлі розуміння ч. (1) ст. 1 Акта неспроможності директори боржника, який перебуває в процедурі неспроможності (winding up) або реструктуризації (administration), не мають можливості подання пропозиції щодо укладання такої угоди. Отже, хоча в англійському законодавстві немає прямої вказівки, однак ця процедура може існувати як до, так і під час процедури неспроможності.

Звичайно, описану неможливість для директорів боржника самостійно ініціювати процедуру добровільної угоди боржника під час здійснення процедури неспроможності (winding up) або реструктуризації (administration) слід розцінювати критично, адже при цьому залишається можливість для зловживань з боку конкурсного керуючого.

Важливою особливістю інституту добровільної угоди компанії в Англії є те, що участь конкурсного керуючого, як убачається із системного аналізу ч. 2 Акта неспроможності, є безальтернативною.

Щодо самої сутності інституту добровільної угоди компанії в Англії, сам англійський законодавець хоч і не наводить прямого визначення, однак з аналізу положень ч. (1) ст. 1 Акта неспроможності вбачається, що, за його задумом, добровільна угода має стосуватися компенсації боргів боржника чи схеми організації його справ.

К. Стівен зазначає: «Добровільна угода компанії – це офіційна угода між неплатоспроможною компанією та її кредиторами (кредитором), яка зазвичай триває від 3 до 5 років» [5].

С. Елліна доповнює: «Добровільна угода компанії – це механізм, який може врятувати або реструктуризувати компанію шляхом компромісу або домовленості між компанією та її кредиторами. Ця домовленість може включати, з-поміж іншого, повернення боргів установам, що може тривати роками» [6].

Таким чином, беручи до уваги наведене вище, не виникає жодних запитань щодо належності добровільної угоди компанії до такого інституту конкурсного процесу, як конкурсні угоди. Тому в цьому випадку не є дивиною можливість обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів.

Щоправда, стосовно цього питання в англійському законодавстві наявна певна колізія – як не дивно, але положення ч. 2 Акта неспроможності не містять точної мінімальної кількості голосів кредиторів у відсотковому відношенні для прийняття пропозиції на укладання добровільної угоди боржника. Єдиною вказівкою є положення ч. (3) ст. 3 Акта неспроможності, де визначено, що рішення щодо прийняття пропозиції угоди має бути ухвалене за допомогою процедури кваліфікованої більшості.

Якщо ж розглянути п. 2.36 Правил неспроможності 2016, який має назву «Необхідна більшість членів» та стосується саме визначення необхідної кількості голосів для прийняття

добровільної угоди боржника, то в пп. (1) віднаходимо визначення, що угода є прийнятною, коли за неї проголосувала більша частина членів у розумінні вартості їхніх зобов'язань. У зв'язку із цим можна дійти висновку про існування вже простої більшості, тобто 50 % від усієї кількості зобов'язань + 1 фунт стерлінгів.

Однак положення пп. (2) п. 2.36 Правил неспроможності визначає можливість застосування іншого регулювання іншими статтями, що стосуються цього питання.

У частині 15 Правил неспроможності 2016 «Прийняття рішень» міститься п. 15.36, із системного аналізу пп. (3) п. (а) якого стає зрозуміло, що для прийняття добровільної угоди боржника вимагається наявність 3/4 голосів від усієї вартості зобов'язань.

Таким чином, доходимо висновку, що для схвалення добровільної угоди боржника необхідна наявність саме 75 % голосів кредиторів, підтвердження чого віднаходимо і в англійському науково-правничому колі [5; 7].

Б. Лемб зазначає: «Пропозиція щодо добровільної угоди боржника готується компанією (або конкурсним керуючим, якщо компанія перебуває у процедурі реструктуризації (administration) чи процедурі неспроможності (winding up)) і надсилається всім кредиторам підприємства, яким надається період часу для її розгляду» [7].

У подальшому згідно з п. (b) ч. (2) ст. 5 Акта неспроможності добровільна угода після затвердження є обов'язковою для всіх учасників, які голосували (пп. I) або ж не голосували, але мали б голосувати, якби були повідомлені (пп. II).

Маємо констатувати, що такий тип конкурсної угоди в Англії на відміну від України поширюється на всіх кредиторів боржника, а не лише на тих, яких обирає боржник.

Важливою особливістю вказаного інституту в Англії, як стає зрозуміло із ч. (3) ст. 4 Акта неспроможності, є також обов'язкове схвалення угоди забезпеченим кредитором, якщо ця угода стосуватиметься його права на накладання стягнення на предмет застави. Отже, в цьому випадку англійський законодавець не допускає обмеження волі та волевиявлення забезпечених кредиторів, що є дещо відмінним від української моделі досудової санації.

Аналогічна ситуація наявна і у випадку зміни черговості погашень вимог привілейованих кредиторів (ч. (4) ст. 4 Акта неспроможності).

Ураховуючи наведене, неможливо погодитись із такою позицією Н. Кірк: «Якщо 75 % кредиторів компанії погоджуються зменшити виплати через добровільну угоду компанії, усі кредитори зобов'язані виконувати угоду» [8]. Дослідниця не врахувала факту наявності винятків із обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів англійським законодавцем, отже, твердження щодо можливості схвалення плану санації навіть за умови незгоди 25 % усіх кредиторів не відповідає дійсності.

Крім того, ураховуючи наведене вище правове регулювання, доцільно зазначити про доволі широкопоширену думку в англійському науково-правовому колі щодо визначення добровільної угоди компанії як угоди між боржником та незабезпеченими кредиторами [9, с. 1; 10; 11]. Саме тому слід вказати на неточність цієї позиції, адже згідно з положеннями Акта неспроможності забезпечені кредитори не позбавлені можливості участі у процедурі добровільної угоди боржника,

отже, така угода за суб'єктивним складом не обмежується лише незабезпеченими (конкурсними) кредиторами.

Згадавши про суб'єктивний склад, варто розглянути питання участі суду в затвердженні такої конкурсної угоди, як добровільна угода боржника в Англії.

Як не дивно, цей тип угоди в Англії не має бути затверджений судом. Точніше, роль суду щодо затвердження добровільної угоди боржника зводиться лише до можливості призупинення чи скасування рішення кредиторів щодо затвердження угоди у випадку оскарження такого рішення.

Такий висновок стає зрозумілим із логічного аналізу положень пп. (a) та пп. (b) п. (2) ст. 4а, згідно з якими рішення кредиторів затвердити угоду має силу, якщо воно було прийнято згідно з правилами на відповідних зборах кредиторів (пп. (a)) або якщо воно є предметом будь-якого рішення, прийнятого відповідно до ст. 6 Акта неспроможності (пп. (b)). У свою чергу, ст. 6 Акта неспроможності якраз і стосується оскарження рішень стосовно процедури добровільної угоди боржника.

При цьому ст. 7 Акта неспроможності «Імплементація пропозиції» (Implementation of proposal) доволі дивно стосується саме певних питань правового статусу конкурсного керуючого у випадку схвалення добровільної угоди боржника, питання його взаємодії із судом. Крім того, у цій нормі наявне регулювання щодо можливості оскарження певних дій згаданої особи. Привертає увагу саме можливість конкурсного керуючого, який у цьому випадку називається наглядачем (supervisor), ініціювати реструктуризацію (administration) боржника або процедуру неспроможності (winding up).

Таким чином, констатуємо наявність у суду в цьому випадку виключно факультативно-апеляційної функції, яка буде направлена винятково на вирішення спорів, отже, участь суду матиме місце лише у виключних випадках.

Зазначене, на нашу думку, призводить до зменшення контролю над учасниками конкурсного процесу, а також до надання їм занадто великої свободи вибору. Тим більше, мінімізація ролі суду під час затвердження конкурсної угоди суперечить класичному розумінню інституту конкурсних угод та призводить до зменшення якості судового контролю, адже за наявності повноцінної дискреції в суду щодо затвердження конкурсної угоди він стає повноправним учасником цього правочину і слідкує за дотриманням прав та інтересів усіх інших учасників, тим самим має змогу унеможливити зловживання цих учасників навіть без наявності відповідного оскарження, керуючись власною волею та метою дотримання справедливості балансу між приватними і публічними інтересами учасників справи.

Говорячи про слабкі сторони процедури добровільної угоди боржника в Англії, неодмінно варто вказати на відсутність імперативного закриття чи припинення процедури неспроможності (winding up) або процедури реструктуризації (administration) боржника після ухвалення добровільної угоди боржника. Англійський законодавець у ч. (3) ст. 5 Акта неспроможності уповноважує суд закрити чи припинити провадження у справі про неспроможність (winding up) чи скасувати призначення адміністратора (тобто таким чином закрити процедуру реструктуризації (administration) (пп. (a)) або ж надати поради, як продовжити ці процедури, щоб полегшити виконання добровільної угоди боржника (п. (b)).

Негативну оцінку функціональності цього інституту дають також П. Валтон, К. Умфрєвіль та Л. Якобс: «Незважаючи на

доступність цього гнучкого інструменту реструктуризації протягом понад трьох десятиліть, частота добровільної угоди боржника досить низька порівняно з альтернативними процедурами стосовно компаній Акта неспроможності 1986 року, і було зазначено, що добровільні угоди боржника мають високий рівень невдач» [12].

Отже, процедура добровільної угоди боржника в Англії становить альтернативно-факультативну частину процедури неспроможності, направлену на відновлення платоспроможності боржника, допускаючи при цьому участь як забезпечених, так і незабезпечених кредиторів, та є різновидом конкурсних угод, хоч і характеризується відсутністю поглибленої участі суду.

Певним аналогом досудової санації в Англії виступає також процедура реструктуризації (administration). Першочерговою особливістю цієї процедури є можливість існування елемента неплатоспроможності боржника. Така обставина є певним наріжним каменем, адже дає змогу теоретично припустити, що процедура реструктуризації (administration) формує частину процедури неспроможності в Англії та є аналогом української процедури санації у справі про банкрутство, яка, зрештою, є прикладом класичної процедури санації в конкурсному процесі. Таким чином, для розуміння статусу процедури реструктуризації в Англії – як окремої процедури чи як складової процедури неспроможності, необхідно провести подальший аналіз.

Першочергово слід звернутися до оригінальної назви процедури реструктуризації в Англії – administration, яку дослівно можна перекласти як управління / адміністрування. Водночас перекласти назву процедури санації на англійську доречніше як rehabilitation / sanitation.

Назва цієї процедури асоціюється насамперед із процедурою розпорядження майном боржника у процедурі банкрутства в Україні. Однак така асоціація хибна з огляду на те, що вказані процедури матимуть інші спрямування, адже процедура реструктуризації (administration) в Англії направлена на відновлення платоспроможності боржника (пп. (а) п. (1) ст. 3 Schedule B1 (далі – Додаток B1) Акта неспроможності), а не на збереження та встановлення конкурсної маси, як в Україні. З-поміж іншого, у ст. 3 Додатка B1 Акта неспроможності також визначено, що процедура реструктуризації (administration) може бути спрямована на досягнення кращих результатів для компанії боржника та її кредиторів, якби була проведена процедура неспроможності (winding up) без попередньої процедури реструктуризації (administration).

Така направленість процедури реструктуризації (administration) в Англії говорить про те, що її можна вважати процедурою санації.

На користь зазначеного свідчать і такі аргументи.

По-перше, згідно зі ст. 1 Додатка B1 Акта неспроможності процедура реструктуризації (administration) розпочинається із призначення конкурсного керуючого, який у цьому випадку отримує назву адміністратора.

По-друге, як убачається із системного аналізу Додатка B1 Акта неспроможності, вказана процедура здійснюється під судовим контролем, зокрема, характерною є ст. 63 цього Додатка, яка надає можливість адміністратору звертатися до суду для роз'яснення його подальших дій.

По-третє, відповідно до положень ст. 40 Додатка B1 Акта неспроможності за наявності заяви про відкриття провадження

у справі про неспроможність (winding up) суд має відхилити його на користь процедури реструктуризації (administration) або припинити розгляд, якщо компанія перебуває у процедурі реструктуризації (administration). Крім того, ст. 42 Додатка B1 Акта неспроможності вводить мораторій на провадження у справі про неспроможність під час здійснення процедури реструктуризації (administration). Отже, наявний пріоритет над процедурою неспроможності.

По-четверте, наявний елемент неплатоспроможності: у ст. 11 Додатка B1 Акта неспроможності визначено, що суд може відкрити провадження у справі про реструктуризацію (administration) у випадку, якщо компанія не може чи, ймовірно, не зможе оплатити свої борги та процедура реструктуризації (administration), ймовірно, зможе досягти своєї мети.

По-п'яте, наявний лише один боржник, що є невід'ємною складовою конкурсного процесу.

По-шосте, дотриманий елемент публічності. Зокрема, у ст. 45 Додатка B1 Акта неспроможності, присвяченій публічності, закріплено, що кожний документ, виданий боржником чи від його імені, має містити згадку про ім'я адміністратора та факт здійснення ним контролю над справами, господарством і майном боржника. Стаття 46 Додатка B1 Акта неспроможності визначає також елемент публічності при призначенні адміністратора.

По-сьоме, як вказано у пп. (b) п. (3) ст. 46 Додатка B1 Акта неспроможності, адміністратор повідомляє про своє призначення кожного кредитора, про якого йому відомо. Таким чином, процедура реструктуризації (administration) стосується всіх кредиторів боржника.

По-восьме, процедура реструктуризації (administration) стосується всього майна боржника, адже у світлі положень п. (2) ст. 43 Додатка B1 Акта неспроможності накладання стягнення на предмет забезпечення можливе тільки за згодою адміністратора чи з дозволу суду.

Не менш важливою буде також та обставина, що ч. 6 Акта неспроможності присвячена іншим положенням, які застосовуються до компаній, які є неспроможними чи ліквідуються. У цій частині англійський законодавець визначає, зокрема, для процедури реструктуризації (administration) на рівні із процедурою неспроможності (winding up) регламентацію управління конкурсним керуючим майном боржника та визнання недійсними збиткових правочинів боржника. У цьому структурному розділі Акта неспроможності міститься також положення щодо покарання директорів боржника, що є по суті аналогічним із положеннями ст.ст. 213–215 Акта неспроможності (ст. 246ZC Акта неспроможності якраз і відсилає до ст. 215 Акта неспроможності стосовно здійснення подання заяви до суду). Однак англійський законодавець не бере до уваги положення щодо фраздаторних правочинів у процедурі реструктуризації (administration), звідси, на відміну від процедури неспроможності (winding up).

Таким чином, констатуємо, що процедура реструктуризації (administration) за правом Англії містить майже всі інститути та елементи конкурсного процесу, проте назвати її процедурою неспроможності чи її складовою не виявляється можливим.

До такого висновку доходимо з огляду на те, що зазначена процедура існує як окреме провадження. На цьому етапі слід зробити уточнення щодо французької процедури неспроможності, у якій ми говоримо про триаду проваджень. Річ у тім, що

у Франції всі передбачені французьким законодавцем провадження пов'язані між собою та чітко визначено порядок їхньої взаємодії, про що буде зазначено далі.

Отже, по-перше, в Англії процедура реструктуризації (administration) є противагою процедурі неспроможності (winding up). До такого висновку доходимо із системного аналізу положень вже згаданих ст. 11 Додатка В1 Акта неспроможності (за великим рахунком, вимоги до фінансового стану боржника є дещо подібними до вимог для відкриття провадження у справі про неспроможність (winding up)) та ст. 40 Додатка В1 Акта неспроможності (передбачається привілеювання процедури реструктуризації (administration) над процедурою неспроможності (winding up)).

По-друге, якщо говорити про взаємодію цих двох процедур, то неодмінно слід зазначити про її низький рівень. Така взаємодія насправді зводиться до мінімуму. Зокрема, англійський законодавець передбачає перехід від процедури реструктуризації (administration) до процедури неспроможності (winding up) на етапі відкриття провадження у справі про реструктуризацію (administration), тобто на етапі підготовчого засідання (п. (е) ч. (1) ст. 13 Додатка В1 Акта неспроможності). Окрім цього, у випадку здійснення процедури неспроможності (winding up) після процедури реструктуризації (administration) суд має можливість призначити адміністратора у якості ліквідатора (ст. 140 Акта неспроможності), при цьому жодних згадок про можливість незатвердження вже затверджених цією процесуальною особою кредиторських вимог ми не знаходимо. Безспірно, зрозуміло, що хоча при здійсненні своїх функцій вказана особа і використовуватиме наявну інформацію, однак, якщо така можливість не знаходить законодавчого закріплення, значить, ми не можемо говорити про більш поглиблену взаємодію між двома згаданими процедурами. І звичайно, слід вказати на відсутність імперативності щодо призначення адміністратора ліквідатором у подальшій процедурі неспроможності (winding up), адже англійський законодавець залишає місце для дискреції суду, використавши при цьому словосполучення «may appoint», тобто «може призначити», замість імперативного «shall appoint» – «має призначити».

Окрім іншого, констатуємо відсутність взаємодії між згаданими процедурами і в разі закінчення процедури реструктуризації без відновлення платоспроможності боржника, тобто без повного задоволення кредиторських вимог. У випадку, коли адміністратору стане відомо про неможливість відновлення платоспроможності, або якщо план адміністратора не був прийнятий кредиторами, англійський законодавець не передбачає автоматичного чи принаймні спрощеного переходу до процедури неспроможності (winding up). Певний виняток становить ліквідація (dissolution) боржника, у якого відсутнє майно для погашення кредиторських вимог (ст. 84 Додатка В1 Акта неспроможності).

По-третє, як убачається, процедура реструктуризації (administration) отримує окреме, по суті не пов'язане із процедурою неспроможності (winding up) регулювання, адже регулювання першої процедури міститься в окремому додатку Акта неспроможності, а в ч. 2 ст. 8 Акта неспроможності наявне відсилання до Додатка В1. Ця обставина також вказує на відокремлення процедури реструктуризації (administration) від процедури неспроможності (winding up).

Таким чином, доходимо висновку, що процедура реструктуризації (administration) не є складовою процедури неспроможності за правом Англії з огляду на те, що вона не відповідає принципу *judicium universale* – спільного конкурсного процесу, який вивів ще Сальгадо де Самоза [13], а скоріше характеризується принципом окремого чи приватного провадження – *judicium particulare*.

Слід зазначити, що Сальгадо де Самоза диференціював чотири конкурсних процеси, три з них мали статус приватного (*Judicium particulare*), а останній – четвертий – був спільний (*Judicium universale*).

Різниця між приватним і спільним процесами стосувалася майна та вимог кредиторів. Так, приватний конкурсний процес охоплював частину майна боржника і низку кредиторів. Спільний процес, навпаки, стосувався всього майна боржника, зокрема всіх майнових прав та обов'язків боржника, а також усіх кредиторів. При цьому відкриття спільного конкурсного процесу припиняло існування всіх приватних [14, с. 204].

Ідеї Сальгадо де Самоза щодо диференціювання конкурсних процесів у подальшому стали основоположними для створення або реформування законодавства про неспроможність в усіх країнах світу.

Описуючи приватний конкурсний процес (*Judicium particulare*), Сальгадо де Самоза зазначав: «... in simplici cessione bonorum non requiritur citatio omnium creditorum, sed dumtaxat illius, qui instat et cum debitore ad praesens litigat...» (том 1, pars 1, с. 1, § 53) [13, с. 8] («За простою уступкою майна вимагається виклик не всіх кредиторів, а тільки того, хто вимагає та пред'являє позов до боржника» (том 1, частина 1, глава 1, § 53)).

І в цьому світлі варто згадати українську процедуру санації до відкриття провадження у справі про банкрутство. Ця процедура не є частиною процедури банкрутства, а лише передує їй. Окрім назви, зазначене підтверджується й іншими доводами, зокрема невідповідністю принципу *judicium universale*, адже в нашій процедурі досудової санації не беруть участі всі кредитори боржника, а лише ті, яких обирає сам боржник [15, с. 24].

Тому, за аналогією, підтверджуємо наведене вище твердження щодо англійської процедури реструктуризації (administration), яка хоч і стосується всіх кредиторів боржника, однак є окремою, незалежною процедурою.

Окрім теоретичного аспекту, на користь останнього висновку свідчить і той практичний факт, що, як убачається із описаного аналізу, неоплатний боржник не зможе претендувати на проведення процедури реструктуризації (administration).

Отже, маємо зазначити, що процедура неспроможності в Англії характеризується процедурою ліквідації, оскільки лише процедура winding up, яка перекладається як ліквідація, стає уособленням процедури неспроможності. І хоча, за великим рахунком, можемо говорити про рівність між процедурами реструктуризації (administration) і неспроможності (winding up), саме остання повноправно може називатися процедурою неспроможності, оскільки:

по-перше, сама по собі процедура неспроможності історично із часів Стародавнього Риму характеризувалась ліквідацією боржника з неможливістю санації останнього (у випадку залишення зайвого майна його передавали боржнику);

по-друге, лише процедура неспроможності (winding up) передбачає існування неоплатності боржника (ч. (2) ст. 123 Акта неспроможності).

Варто зазначити, що в українському науковому просторі теж фігурує думка, що процедура неспроможності за правом Англії є саме процедурою winding up. Зокрема, Хомко Л.В. та Яновицька А.В. використовують формулювання «банкрутство юридичної особи (winding up)» [16, с. 238], хоч і живляючи при цьому недоречний термін «банкрутство» стосовно юридичних осіб (зрештою, у світлі положень Акта неспроможності банкрутами в Англії можуть бути винятково фізичні особи) та не наводячи обґрунтування своєї позиції із приводу неврахування процедури реструктуризації.

З огляду на наведене в цій роботі ми називатимемо процедуру winding up процедурою неспроможності в Англії. Зрештою, певно, аналогічного висновку доходить і англійський законодавець. Незважаючи на задум умістити всі процедури (разом із деякими не згаданими нами) в Акт неспроможності, тим самим спробувавши розгалузити процедуру неспроможності окремими процедурами (за певною віддаленою аналогією із Францією), у ст. 42 Додатка В1 Акта неспроможності англійський законодавець встановлює мораторій на провадження у процедурі неспроможності (*orig.* – Moratorium on insolvency proceedings). Однак у самій нормі згадується саме про неможливість відкриття провадження у справі про winding up, тим самим відбувається певне підтвердження статусу winding up в якості процедури неспроможності, адже, зрештою, згадки про неможливість ініціювання процедури добровільної угоди боржника, регулювання якої, з-поміж іншого, також міститься в Акті неспроможності, немає.

Саме на цьому етапі архіважливо буде згадати про ст. 247 Акта неспроможності, яка визначає поняття «insolvency» (неспроможність) та «go into liquidation» (піти на ліквідацію). У вказаній нормі визначається застосування цих термінів у Першій групі частин Акта неспроможності (у свою чергу, ця група частин має назву «Company Insolvency; Companies Winding Up», дослівно – «Неспроможність компаній; Ліквідація компаній»). У згаданій ст. 247 Акта неспроможності англійський законодавець вже визначає реструктуризацію (administration) та процедуру добровільної угоди боржника як процедуру неспроможності, а процедуру неспроможності (winding up) – як ліквідацію. Звичайно, такий стан речей з огляду на наведений вище аналіз свідчить скоріше про недосконалу юридичну техніку. Зрештою, англійський законодавець визначає як ліквідаційну процедуру і добровільну ліквідацію компанії, яка починається без рішення суду (згідно зі ст. 86 Акта неспроможності добровільна ліквідація починається з ухвалення компанією відповідного рішення) і може відбуватися без наявності неплатоспроможності (ст. 89 Акта неспроможності). Більше того, говорити про процедуру добровільної угоди боржника як про процедуру неспроможності не виявляється можливим, оскільки при цій процедурі директори боржника залишаються при управлінні компанією, тому процедура добровільної угоди боржника є лише частиною процедури неспроможності, яка може виникати як до процедури неспроможності (аналог в Україні – досудова санація), так і під час процедури неспроможності (аналог в Україні – колишня спеціалізована мирова угода у процедурі банкрутства).

Отже, говорячи про ст. 247 Акта неспроможності, зазначаємо, що її положення слід сприймати як розмежування процедур, передбачених Першою групою частин Акта неспроможності, на дві великі категорії – процедури, пов'язані зі

збереженням боржника, та процедури, пов'язані з подальшою ліквідацією боржника.

Процедуру реструктуризації (administration) доцільно визначити не як процедуру санації, оскільки остання має виступати складовою процедури неспроможності (як було продемонстровано вище, ця процедура є окремим провадженням (judicium particulare)), а скоріше як процедуру досудової реструктуризації.

За такої класифікації віднаходимо риси, подібні до українського законодавства. До прикладу, в нашій державі також наявний Закон України «Про фінансову реструктуризацію» (далі – Закон про реструктуризацію) [17], який передбачає процедуру фінансової реструктуризації не для неплатоспроможних боржників, а для боржників, які перебувають у «критичному фінансовому стані» та мають перспективну господарську діяльність (ч. 1 ст. 4 Закону про реструктуризацію). При цьому згідно з п. 16 ч. 1 ст. 1 цього Закону критичний фінансовий стан – це визнана боржником неможливість своєчасно виконати власні грошові зобов'язання. Тобто критичний фінансовий стан по суті є поняттям, тотожним із загрозою неплатоспроможності. Саме тому віднаходимо подібність із англійською процедурою реструктуризації (administration), адже українська процедура фінансової реструктуризації де-факто мала б бути складовою процедури банкрутства, однак процедура фінансової реструктуризації позиціонується нашим законодавцем як певна альтернатива процедурі банкрутства.

До такого висновку дає змогу дійти й характер процедури реструктуризації (administration) в Англії, а саме те, що вона може передувати процедурі неспроможності (winding up), як і процедура фінансової реструктуризації в Україні може передувати відкриттю провадження у справі про банкрутство.

До того ж, якщо порівняти процедуру добровільної угоди боржника та процедуру реструктуризації (administration) в Англії, можна дійти висновку, що в обох випадках кредитори схвалюватимуть пропозицію (зокрема, ст. 51 Додатка В1 Акта неспроможності регулює питання подання адміністратором пропозиції до кредиторів під час процедури реструктуризації (administration)). А той факт, що адміністратор може ініціювати процедуру добровільної угоди боржника під час процедури реструктуризації (administration), лише засвідчує правильність виведеного висновку щодо виокремлення процедури реструктуризації (administration) як окремої процедури, яка не є складовою процедури неспроможності, а лише її альтернативою.

Маємо також навести позицію С. Елліні, яка вказує на темпоральну різницю між цими двома процедурами: «Крім того, процедура реструктуризації може тривати протягом року з можливістю продовження, тоді як процедура добровільної угоди компанії може тривати багато років, що може бути негативним фактором, оскільки неплатоспроможність компанії може бути просто продовжено» [6].

Якщо ж говорити про Францію, то в цій країні ситуація як частково подібна до Англії, так і абсолютно відмінна.

Першочергово слід згадати саме про наявність тріади проваджень у Франції, які разом формують процедуру неспроможності. Адже у Франції, як і в Англії, процедури, які направлені на збереження боржника (санація за клопотанням платоспроможного боржника та звичайна процедура санації), є окремими провадженнями, однак ми говоримо про віднесення їх до процедури неспроможності. У цьому аспекті ситуація подібна.

Більше того, сама по собі процедура санації за клопотанням платоспроможного боржника (*la sauvegarde*) дещо нагадує процедуру реструктуризації (*administration*) в Англії. Справа в тому, що вказана процедура логічно передує двом іншим основним процедурам, на яких тримається сучасна процедура неспроможності, – санації та ліквідації.

За логікою французького законодавця, така процедура має виникати добровільно, лише за позовом боржника та за відсутності неплатоспроможності останнього. При цьому процедура звичайної санації (*Le redressement judiciaire*) та процедура ліквідації (*La liquidation judiciaire*) вже виникатимуть винятково за наявності неплатоспроможності боржника, отже, безумовно, разом формуватимуть процедуру неспроможності.

Однак, незважаючи на таке розгалуження, ми все одно говоримо про дотримання принципу *judicium universale* та про належність процедури санації за клопотанням платоспроможного боржника до процедури неспроможності навіть за відсутності неспроможності останнього.

Як убачається із системного аналізу положень титрів 3 та 4 Книги 6 Комерційного кодексу Франції [18], процедури звичайної санації та ліквідації у своїй основі (звичайно, із власними особливостями) регулюються саме положеннями, що регулюють процедуру санації за клопотанням платоспроможного боржника. Окрім цього, французький законодавець надає чимале розгалуження тріаді проваджень та передбачає шляхи поєднання і взаємодії між процедурами. До прикладу, для суду цілком можливо перейти до процедури звичайної санації чи ліквідації із уже відкритої процедури санації за клопотанням платоспроможного боржника (ст. L622-10 Комерційного кодексу Франції).

Саме тому ми говоримо про дотримання принципу *judicium universale*, щоправда, у його модифікованому вигляді, адже хоч *de-jure* ми маємо розгалужену тріаду проваджень, *de-facto* отримуємо повноцінно взаємопов'язаний механізм, який сукупно являє собою одне ціле. І саме цієї особливості бракує англійській процедурі неспроможності, щоб визнати належність до неї процедури реструктуризації (*administration*) у світлі розуміння теорії модифікованого *judicium universale*.

Зрештою, на цьому етапі слід вказати на одну правову проблему, яка виникає в науковому колі Франції. Мова йде про поняття колективної процедури (*orig. – la procédure collective*).

С. Ель Алаякі зазначає: «Процедура названа колективною, оскільки кредитори не можуть більше діяти індивідуально стосовно виплати боргів» [19]; «Ви це зрозуміли вже із введення, існує не одна колективна процедура, а три колективні процедури» [19].

Л. Казанав відмічає: «Колективна процедура – це процедура, регламентована законом та призначена для компаній, які зазнають фінансових труднощів».

Ми говоримо про колективну процедуру, оскільки в цьому виді процедури кредиторів колективно представляє конкурсний керуючий або судовий ліквідатор, призначений судом. Таким чином, це суперечить індивідуальним процедурам, які можуть ініціювати неоплачені кредитори кожен на своєму рівні» [20]. Ця авторка також визначає існування трьох колективних процедур: «Існує 3 форми колективних процедур залежно від труднощів, з якими зіштовхнулось підприємство» [20].

Навіть на офіційному сайті Міністерства економіки Франції визначено: «Колективна процедура – це процедура, яка

передає компанію, яка перебуває у скрутному становищі, під судовий нагляд для організації погашення її боргів. Вона об'єднує всіх кредиторів і позбавляє їх права діяти індивідуально, звідси й вживання терміна «колективний».

Залежно від ступеня серйозності ситуації в компанії доцільно виділити 3 види колективних процедур:

Процедура санації за клопотанням платоспроможного боржника.

Процедура звичайної санації.

Процедура ліквідації» [21].

Зрештою, маємо вказати на хибність позиції Т. Клермон, який зазначає: «У Франції існують дві колективні процедури: звичайна санація та ліквідація» [22].

Невіднесення процедури санації за клопотанням платоспроможного боржника до тріади проваджень, навіть за домінуючою у французькому науковому колі думкою, не витримує жодної критики, оскільки процедура санації за клопотанням платоспроможного боржника є прикладом колективного провадження, тому що стосується всіх кредиторів боржника.

Переходячи до поняття колективної процедури, маємо зазначити таке.

Як убачається із системного аналізу позицій французьких правників, поняття колективної процедури було виведено з метою пояснення самої сутності процедури неспроможності. Це поняття, безумовно, корелює із принципом *judicium universale*, причому *judicium universale* є значно ширшим поняттям та включає в себе поняття колективного провадження в розумінні сучасної наукової спільноти Франції.

Насправді, характерним є підхід для відокремлення індивідуальної процедури від колективної лише за принципом участі всіх кредиторів воедино. Спільна участь усіх кредиторів – безумовна характеристика *judicium universale*, але лише у вузькому та частковому розумінні цього принципу. На превеликий жаль, у французькому науковому колі випущено із поля зору розуміння *judicium universale* в широкому сенсі – а саме у плані спільного, універсального провадження, яке унеможливорює індивідуальне провадження (*judicium particulare*) та, відповідно, є єдиним. Якраз *judicium particulare* являтиме собою у вузькому сенсі уособлення індивідуального звернення кредитора до боржника. І характерним буде те, що в широкому розумінні *judicium particulare* може включати поняття колективної процедури, адже таких процедур, як убачається із практики, існує декілька.

Отже, урахувавши проведений аналіз, маємо дійти висновку, що першочергове значення колективної процедури мало би зводитись саме до існування єдиної процедури неспроможності. А оскільки у французькому науковому колі відбулось зосередження лише на значенні колективної процедури як процедури, при якій кредитори діють спільно, то, ймовірно, ця обставина якраз і слугує поясненням застосування принципу *judicium particulare* при створенні тріади проваджень у процедурі неспроможності вказаної країни та, відповідно, недотримання *judicium universale* в його абсолютному, чистому вигляді. І лише взаємопов'язаність тріади процедур, яка точно відбулась не через наявність теорії колективної процедури в розумінні французьких науковців, дає змогу говорити про модифікований *judicium universale*, оскільки принцип *judicium particulare* в цьому випадку отримує також лише часткове застосування.

Таким чином, застосування модифікованого *judicium universale* у Франції стосовно тріади проваджень є доведеним.

Повертаючись до процедури санації за клопотанням платоспроможного боржника, визначаємо, що природа цієї процедури цілковито відповідає природі процедури санації до відкриття провадження у справі про банкрутство, адже, як зазначалось, інші два провадження із тріади проваджень у Франції пов'язані з неплатоспроможністю боржника і по суті уособлюють процедуру неспроможності. З огляду на це процедура санації за клопотанням платоспроможного боржника у Франції має бути згадана у світлі прелімінарних процедур.

Проте, з іншого боку, беручи до уваги застосування принципу модифікованого *judicium universale* та, відповідно, нерозривність процедури санації за клопотанням платоспроможного боржника від інших двох процедур із тріади проваджень у Франції, аналіз цих трьох проваджень неможливо проводити окремо. Тому аналіз процедури санації за клопотанням платоспроможного боржника має бути здійснений разом із аналізом процедур звичайної санації та ліквідації, на рівні з іншими процедурами неспроможності (банкрутства).

Саме тому ми знову маємо вказати на неточність позицій Т. Клермон, оскільки цей автор, як вже було продемонстровано цитуванням вище, не визначає наявності тріади проваджень у Франції. Втім, хоча згаданий науковець і не відносить процедуру санації за клопотанням платоспроможного боржника до «колективних процедур», однак він не забуває про її існування та зазначає про неї в підрозділі своєї статті «Превентивні заходи перед колективними процедурами», де, окрім іншого, вказує: «Ми також розрізняємо процедуру санації за клопотанням платоспроможного боржника, яка знаходиться посередині між превентивними процедурами та колективними процедурами, оскільки вона може бути використана підприємствами у стані припинення платежів, але менш ніж за 45 днів» [22].

Така позиція Т. Клермон хоча частково і збігається з нашою позицією щодо правової природи процедури санації за клопотанням платоспроможного боржника, однак, по-перше, прямо суперечить положенням Комерційного кодексу Франції, а саме ст. L620-1, де закріплено, що санація за клопотанням платоспроможного боржника можлива лише без наявності неплатоспроможності (французький законодавець визначає як «*sans être en cessation des paiements*» – без перебування у припиненні платежів), та, по-друге, не надає достатнього обґрунтування щодо такого виокремлення.

Наразі слід перейти до аналізу превентивних інститутів у Франції.

У цій країні привертають увагу дві превентивні процедури – процедура тимчасового (*ad hoc*) мандата (*orig. – mandat ad hoc*) і процедура примирення (*la conciliation*). Зрештою, Титр 1 Книги 6 Комерційного кодексу Франції називається «Про превенцію труднощів підприємств» (*orig. – De la prévention des difficultés des entreprises*), де у назві першої глави французький законодавець згадує про наведені процедури.

Ш. Акіль наводить таку позицію: «Існує дві превентивних процедури щодо подолання труднощів. Всі дві є конфіденційними. Йдеться про мандат *ad hoc* та примирення» [23].

У контексті превентивних процедур за правом Франції можливо згадати і про процедуру звернення аудитора до голови комерційного суду в екстрених випадках, при загрозовому економічному стані боржника. Зрештою, в Комерційному

кодексі Франції цьому приділено декілька статей. Однак така процедура має лише опосередковане відношення до конкурсного права, тому слід погодитись із наведеною вище позицією Ш. Акіль, доповнивши її уточненням щодо широкого сенсу такого висновку.

Говорячи про процедуру мандата *ad hoc*, варто зазначити таке.

Ф. Вагнер вказує: «Ця процедура мандата *ad hoc* дозволяє керівнику компанії отримати допомогу від третьої особи для вирішення його труднощів» [24].

Ш. Акіль відмічає: «На практиці процедура мандата *ad hoc* не може бути відкритою, якщо підприємство знаходиться у стані припинення платежів» [23].

Статтею L611-3 Комерційного кодексу Франції передбачається можливість суду призначити конкурсного керуючого *ad hoc* за клопотанням боржника. При цьому суд при призначенні цієї особи визначає завдання для нього (ст.ст. L611-3, R611-19 Комерційного кодексу Франції).

Варто зазначити, що французький законодавець не надає поглибленого регулювання вказаної процедури, в основному зосереджуючись на регулюванні оплати цієї особи (ст. L611-14, більш детальна регламентація наявна в секції 5 розділу 1 Титру 1 Книги 6 Регулятивної частини Комерційного кодексу Франції), зобов'язання щодо конфіденційності (ст. L611-15 Комерційного кодексу Франції), а також взаємодії з іншими конкурсними процедурами в разі їхнього здійснення після проведення процедури тимчасового мандата.

Здебільшого ця процедура частково використовує один інститут конкурсного процесу – конкурсного керуючого, який застосовується з метою відновлення платоспроможності боржника. Враховуючи той факт, що вказана процедура тимчасового мандата може існувати лише без наявності неплатоспроможності боржника, а також те, що відкрита вона може бути за клопотанням боржника, можливо дійти висновку, що вона вступатиме у конкуренцію із процедурою санації за позовом платоспроможного боржника. Безумовно, ці процедури мають чимало відмінностей, однак слід зазначити, що французький законодавець надає платоспроможному боржнику із фінансовими труднощами можливість вибору процедур, які можуть бути застосовані до нього з метою покращення його фінансового стану.

Доволі слушною видається така позиція М. ді Мартіно: «Книга VI Комерційного кодексу присвячує лише 6 статей мандату *ad hoc*, які супроводжуються спільними статтями стосовно винагороди конкурсного керуючого у процедурі примирення, та статтею L. 642-2, 1 стосовно нової місії конкурсного керуючого *ad hoc*, який має на меті організувати передачу компанії, щоб забезпечити цій договірній процедурі найбільшу гнучкість і свободу між боржником та кредиторами» [25].

Ураховуючи наведений аналіз, маємо визначити, що процедура тимчасового мандата за правом Франції являє собою превентивну процедуру, яка доступна платоспроможним боржникам та уособлює медіацію.

Процедура примирення також є цікавим об'єктом для дослідження, оскільки, за великим рахунком, вона являє собою певний аналог мирової угоди у процедурі неспроможності.

В. Бонемассон-Карер та Г. Рекасенс визначають: «Метою процедури примирення є пошук мирової угоди між боржником та його основними кредиторами» [26].

Перш за все привертає увагу можливість ініціювання цієї процедури у випадку неплатоспроможності боржника. Як стає очевидним зі ст. L611-4 Комерційного кодексу Франції, процедура примирення може бути відкрита судом, якщо боржник зазнає фінансових труднощів та не знаходиться у припиненні платежів більше 45 днів. Таким чином, від зворотного розуміємо, що процедура примирення допускає існування неплатоспроможності до 45 днів.

Ураховуючи належність процедури примирення до превентивних процедур, а також можливість її ініціювання за наявності неплатоспроможності боржника, маємо вказати на неточність такої позиції Е. Перрен: «Заходи запобігання труднощам – це процедури, спрямовані на уникнення таких ситуацій, як припинення платежів» [27].

Маємо також зазначити, що на відміну від українського законодавця французький законодавець визначає, що наявність неплатоспроможності до 45 днів у боржника не є сталим явищем, та надає останньому можливість уникнути конкурсного процесу, адже можливість наявності хоча й короткочасної неплатоспроможності ставить процедуру примирення у пряму конкуренцію із процедурами звичайної санації та ліквідації. Однак уникнення таких процедур не є абсолютним з огляду на можливість відкриття процедури звичайної санації та процедури ліквідації кредиторами, тому з метою уникнення відкриття конкурсного процесу у випадку неплатоспроможності боржнику слід діяти швидше за кредиторів.

Сама процедура примирення може бути відкрита за позовом боржника (ст. L611-6 Комерційного кодексу Франції).

Певно, найбільшою особливістю процедури примирення за французьким законодавством є наявність спеціального суб'єкта – мирового посередника, чи арбітра (*orig. – conciliateur*).

Як убачається із положень ст. L611-7 Комерційного кодексу Франції, основним завданням мирового посередника є сприяння укладанню угоди, направленої на відновлення платоспроможності боржника, між боржником та його основними кредиторами (*orig. – ses principaux créanciers*). При цьому мировий посередник має право доступу до інформації боржника та повідомляє голову суду про процес власної діяльності.

Стаття L611-6 Комерційного кодексу Франції свідчить, що процедура примирення відкривається на чотири місяці та може бути продовжена судом максимум до п'яти. Крім того, після закінчення такої процедури неможливо відкрити нову впродовж трьох наступних місяців.

Безумовно, важливою особливістю виступатиме відсутність імперативної вимоги законодавця щодо участі всіх кредиторів боржника в мировій угоді. Навпаки, навіть місія мирового посередника зводиться до досягнення згоди між боржником та його основними кредиторами. Таким чином, віднаходимо певну точку дотику до нашої процедури досудової санації, адже обидві процедури зводяться до укладання угоди, яка може стосуватися не всіх кредиторів боржника.

Так само потребують уваги й положення ст. L611-16 Комерційного кодексу Франції, якими унеможливується погіршення стану боржника в результаті укладення мирової угоди, лише через застосування превентивних процедур (мандата *ad hoc* та процедури примирення).

Процедура примирення може закінчитись або через неможливість укладання договору (останній абзац ст. L611-7 Комер-

ційного кодексу Франції), або, відповідно, укладенням договору, причому договір між сторонами має бути затверджений судом, і французьке право в цьому випадку визнає два різних типи затвердження угоди – *la constatation* (можливо перекласти як констатація) та *l'homologation* (затвердження, або гомологізація).

Певне регулювання стосовно двох типів затвердження угоди судом віднаходимо у ст. L611-8 Комерційного кодексу Франції. Зокрема, спільною для двох випадків є ч. 3 цієї статті, де визначається можливість суду за клопотанням боржника призначити мирового посередника у якості керуючого в дотриманні угоди. Характерно, що, на думку французького законодавця, саме боржник зацікавлений у дотриманні укладеної угоди.

Частина 1 ст. L611-8 Комерційного кодексу Франції стосується констатації угоди судом, яка має відбутись за запитом сторін та за умови, що боржник не перебував у стані припинення платежів з моменту укладання угоди або угода покладає кінець цьому стану. При цьому в такому випадку угода набуває виконавчої сили, рішення щодо констатації не підлягає ні оприлюдненню, ні оскарженню.

Таким чином, зазначаємо про низький рівень дискреції суду у випадку констатації угоди, оскільки законодавцем покладено на суд тільки обов'язок перевірки факту відсутності неплатоспроможності у боржника. Безумовно, термін «констатація» якнайкраще підходить для описання такого типу затвердження угоди.

Щодо безпосереднього затвердження (гомологізації угоди), то цьому випадку присвячена ч. 2 ст. L611-8 Комерційного кодексу Франції, де французький законодавець визначає виникнення описаної можливості тільки за клопотанням боржника та за умови дотримання таких трьох вимог:

- 1) відсутність стану припинення платежів з моменту укладання угоди у боржника, або ж угода має припинити такий стан (ця вимога залишається незмінною порівняно з констатацією угоди);
- 2) за своєю природою умови угоди забезпечують безперервність функціонування компанії;
- 3) положення угоди не мають на меті завдати шкоди інтересам кредиторів, що не беруть у ній участі.

Отже, аналізуючи наведені законодавчі положення, маємо зазначити таке.

По-перше, для гомологізації угоди законодавцем вимагається дотримання значно ширшого спектру вимог.

По-друге, суд у такому випадку отримує значно більший обсяг дискреції шляхом наявності необхідності перевірки дотримання більшого спектру умов, тобто стає особливим учасником такого правочину. З огляду на це термін «затвердження» (гомологізація) угоди є більш доречним.

Таким чином, при порівнянні інститутів констатації та гомологізації угоди першочергово слід визначати різний рівень участі суду в таких процесах.

Так само на відміну від констатації при гомологізації угоди боржник має повідомити про це соціальний та економічний комітети (ст. L611-8-1 Комерційного кодексу Франції).

Поділяємо таку позицію Ф. Нерр «У рамках затвердження керівник компанії повинен повідомити Соціально-економічний комітет (CSE) про зміст угоди. Крім того, угода має бути опублікована в *Bodacc* (офіційний бюлетень цивільних і комер-

ційних оголошень, – прим. авт.): таким чином процедура стає публічною» [28].

Тим не менше, говорячи про переваги саме затвердження (гомологізації) угоди над інститутом її констатації, слід відзначити їх фактичну відсутність. Чи не єдиним привілеєм, який убачається із затверженої вимоги, є можливість пріоритетного повернення майна інвесторам згідно з положеннями ст. L611-11 Комерційного кодексу Франції. У всіх інших випадках у загальному розумінні французьким законодавцем фактично встановлюється знак рівності між цими двома інститутами. Таким чином, в обох випадках припиняється процедура примирення (ст. L611-10, ч. 1 ст. L611-8 Комерційного кодексу Франції) та забороняються будь-які юридичні дії щодо стягнення заборгованості, яка є складовою угоди (ст. L611-10-1 Комерційного кодексу Франції). При цьому доволі цікавим є положення ст. L611-10-1 Комерційного кодексу Франції стосовно здійснення стягнення кредитором, який є стороною угоди щодо іншого зобов'язання, яке не було включено до угоди. У такому випадку суд може застосувати положення ст. 1343-5 Цивільного кодексу Франції [29], якою передбачається можливість для суду відстрочити виконання зобов'язання боржником до двох років.

Аналогічні наслідки французький законодавець передбачає для обох інститутів у разі відкриття тріади конкурсних проваджень, а саме згідно зі ст. L611-12 Комерційного кодексу Франції припинення дії договору та можливість для кредиторів накладання стягнення на не виплачені боржником кошти. Так само в обох випадках суд може припинити дію угоди за позовом однієї з її сторін стосовно невиконання такої угоди контрагентом (ст. L611-10-3 Комерційного кодексу Франції).

Ураховуючи такий стан речей, можемо дійти висновку, що інститут констатації мирової угоди було створено французьким законодавцем з метою полегшення укладання цієї угоди. Таке рішення стало можливим завдяки відсутності обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів, оскільки при цьому значно знижується необхідність судового контролю, адже кожна особа має змогу самостійно відповідати за власні інтереси. З іншого боку, за відсутності обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів боржнику буде складно отримати згоду всіх кредиторів, що навряд чи є повноцінним обміном на полегшене затвердження угоди.

Окрім іншого, зважаючи на майже повну ідентичність констатації та гомологізації угоди, постає логічне запитання щодо доречності одночасного існування двох інститутів затвердження угоди.

У будь-якому випадку слід віднести інститут мирової угоди за правом Франції до конкурсних угод, адже хоча вона й не передбачає обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів, однак для її вступу в силу необхідне затвердження судом, а також французький законодавець передбачає особливі наслідки для цієї угоди в разі відкриття однієї із тріад проваджень стосовно боржника.

Ураховуючи наведений вище аналіз, слід визначити, що процедура примирення за правом Франції являє собою превентивну процедуру, яка припускає наявність неплатоспроможності у боржника, передбачає існування спеціального суб'єкта – мирового посередника (арбітра), та спрямована на укладання мирової угоди між боржником і його основними кредиторами, яка є різновидом конкурсної угоди та направлена на відновлення платоспроможності боржника.

Говорячи про сучасний стан процедур досудового (превентивного) регулювання договірних зобов'язань у Франції, доречно навести позицію французького дослідника XIX сторіччя Е. Таллера, яка на сьогоднішній день ще не втратила своєї актуальності: «La faillite est empreinte d'une telle suspicion, elle fait à la bonne foi une place si réduite, que les commerçants sur le point de tomber croient voir devant eux, inscrite en traits de feu, l'inexorable formule qui décorait la porte de l'enfer du Dante. Le failli est traité en coupable, presque en paria: tous, aussi bien ceux que le malheur a frappés que les spéculateurs en eau trouble, sont confondus dans une même réprobation et exclus de la société des honnêtes gens. Où la loi devait le plus souvent tenir le langage de la clémence et laisser reluire l'espoir d'un relèvement, elle se complait dans les récriminations stériles et soupçonne partout la fraude: au lieu de ré-conforter, elle humilie et décourage» [30, с. 204] («Процедура неспроможності насичена такою недовірою, вона приділяє так мало місця добросовісності, що комерсанти на межі краху вірять, що бачать перед собою виписану на лініях вогню безжальну формулу, яка прикрашала двері Дантового пекла. До банкрута ставляться як до винного, майже як до ізгоя: усі, і ті, кого вдарило нещастя, і спекулянти у бурхливих водах, зазнають однакового неприйняття та виключаються з суспільства чесних людей. Там, де закон найчастіше має використовувати мову помилування та давати надію на одужання, він (закон, – прим. авт.) насолоджується безпідставними звинуваченнями та всюди підозрює шахрайство: замість того, щоб заспокоїти, він принижує та знеохочує»).

Таким чином, маємо зазначити, що превентивні процедури у Франції, певно, були натхненні підходом до пом'якшення конкурсного процесу з метою заохочення боржників із фінансовими труднощами добровільно шукати допомоги. Щоправда, в гонитві за намаганням видати превентивні процедури в найпривабливішій формі французький законодавець випускає з поля зору дієвість та ефективність запропонованих механізмів, тим самим ставлячи під сумнів доцільність їхнього існування в такій формі.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна дійти таких висновків.

1. Обґрунтовано, що в Англії для схвалення конкурсної угоди як виду приватного конкурсу у вигляді угоди про добровільне врегулювання заборгованості компанії-боржника, яка на відміну від України поширюється на всіх її кредиторів, необхідна наявність саме 75 % голосів кредиторів та обов'язкова згода забезпеченого кредитора (за наявності заставного майна).

2. Доведено, що в Англії роль суду щодо затвердження угоди про добровільне врегулювання заборгованості боржника зводиться лише до апеляційної функції, яка направлена безпосередньо на вирішення спорів, пов'язаних із розглядом скарг кредиторів стосовно цієї угоди, причому у виняткових випадках, та має своїм наслідком зупинення чи скасування рішення кредиторів щодо затвердження угоди.

3. Аргументовано, що в Англії мінімізація ролі суду під час затвердження угоди про добровільне врегулювання заборгованості боржника суперечить класичному розумінню суті інституту конкурсних угод та призводить до зменшення обсягу судового контролю, оскільки за наявності повноцінної дискреції в суду щодо затвердження цієї угоди він слідкує за дотриманням прав та інтересів усіх учасників угоди, тим самим маючи змогу унеможливити зловживання деякими з них своїми пра-

вами навіть без наявності на це відповідного оскарження з боку інших учасників правочину, керуючись лише власною волею та метою дотримання справедливого балансу між приватними і публічними інтересами всіх учасників добровільної угоди.

4. Доведено, що процедура добровільної угоди боржника в Англії є різновидом конкурсних угод, становить альтернативно-факультативну частину процедури неспроможності, направленої на відновлення платоспроможності боржника, допускаючи при цьому участь як забезпечених, так і конкурсних кредиторів, та характеризується зниженим судовим контролем.

5. Обґрунтовано, що в Англії процедура реструктуризації, незважаючи на те, що має загальні риси *Judicium unversale* – спільного конкурсного процесу (спільний боржник та все його майно, спільні кредитори боржника, судовий контроль і наявність адміністратора), за своєю суттю є *Judicium particulare* (приватний конкурс) та може бути застосована лише в разі неплатоспроможності боржника. У випадку неоплатності боржника використовується винятково процедура неспроможності.

6. Доведено, що в Англії процедура реструктуризації, яка направлена на фінансове оздоровлення боржника, хоч і вводиться судом, але є самостійною від неспроможності процедурою. У ній може вчинитися правочин у виді угоди про добровільне врегулювання заборгованості боржника, але трансформація у процедуру неспроможності у випадку незадовільних результатів реструктуризації неможлива. Процедура реструктуризації в Англії за своєю суттю подібна до фінансової реструктуризації в Україні.

7. Встановлено, що процедура неспроможності в Англії характеризується процедурою ліквідації, оскільки процедура реструктуризації за правом Англії виступає не складовою частиною процедури неспроможності, а її альтернативою, адже хоча процедура реструктуризації і стосується всіх кредиторів боржника, однак є окремою, незалежною процедурою.

8. Обґрунтовано, що у Франції наявні дві превентивні процедури, незважаючи на згадку в Комерційному кодексі Франції про процедуру звернення аудитора до голови комерційного суду в екстрених випадках, з огляду на те, що ця процедура опосередковано стосується конкурсного права.

9. Аргументовано, що процедура тимчасового мандата за правом Франції уособлює медіацію та являє собою превентивну процедуру, яка доступна лише платоспроможним боржникам.

10. Встановлено, що процедура примирення за правом Франції являє собою превентивну процедуру, яка припускає наявність неплатоспроможності у боржника, передбачає існування спеціального суб'єкта – мирового посередника (арбітра), та спрямована на укладання мирової угоди між боржником та його основними кредиторами, яка є різновидом конкурсної угоди і спрямована на відновлення платоспроможності боржника.

11. Виявлено подібність процедури примирення за правом Франції та процедури досудової санації за правом України, оскільки обидві процедури зводяться до укладання угоди, яка може стосуватися не всіх кредиторів боржника.

12. Аргументовано належність мирової угоди за правом Франції до конкурсних угод, незважаючи на відсутність обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів.

13. Доведено наявність фактично повної ідентичності констатації та гомологізації угоди, укладеної в результаті процедури примирення за правом Франції.

14. Обґрунтовано, що існування інституту констатації мирової угоди обумовлюється прагненням французького законодавця полегшити укладання такої угоди та є можливим завдяки відсутності обмеження єдності волі та волевиявлення кредиторів, оскільки в цьому випадку значно знижується необхідність судового контролю.

Література:

1. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Ін Юре, 2011. 560 с.
2. Insolvency Act 1986. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents> (дата звернення: 10.12.2023).
3. The Insolvency (England and Wales) Rules 2016. URL: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2016/1024/contents/made> (дата звернення: 09.12.2023).
4. Кодекс України з процедур банкрутства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 09.12.2023).
5. Keith Steven. Understanding the company voluntary arrangement. URL: <https://www.thegazette.co.uk/insolvency/content/205> (дата звернення: 08.12.2023).
6. Ellina S. Administration and CVA in corporate insolvency law: pursuing the optimum outcome. URL: https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/131789/1/Paper_westlaw_.pdf (дата звернення: 15.12.2023).
7. Ben Lamb. From CVA to CVZ, everything you need to know about Company Voluntary Arrangements but were too afraid to ask... URL: <https://www.clarionsolicitors.com/articles/from-cva-to-cvz-everything-you-need-to-know-about-company-voluntary-arrangements-but-were-too-afraid-to-ask> (дата звернення: 10.12.2023).
8. Nicola Kirk. What is a Company Voluntary Arrangement (CVA)? URL: <https://gateleyplc.com/insight/article/what-is-a-company-voluntary-arrangement-cva/#:~:text=1f%2075%25%20of%20a%20company%27s,to%20benefit%20from%20its%20success> (дата звернення: 08.12.2023).
9. Kubi Udofia. An Overview of Company Voluntary Arrangements in CAMA 2020. URL: <https://deliverypdf.ssm.com/delivery.php?ID=201095112122096015031005117082080086040043066035030023010102084110083021091106084089018000021043022098116010009103117124120014047027049064068072116119026067122011029069028007126090026081011120126001069102003101124099025127011020116028103027117005098127&EXT=pdf&INDEX=TRUE> (дата звернення: 11.12.2023).
10. Stephens E. Company Voluntary Arrangement (CVAs) explained. URL: <https://harperjames.co.uk/article/understanding-company-voluntary-arrangements/> (дата звернення: 11.12.2023).
11. Conway L. Company Voluntary Arrangements (CVAs). URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn06944/> (дата звернення: 17.12.2023).
12. Walton P., Umfreville C., Jacobs L. A snapshot of company voluntary arrangements: Success, failure and proposals for reform. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/iir.1381> (дата звернення: 19.12.2023).
13. D. Francisco Salgado de Somoza. Labyrinthus creditorum concurrentium ad litem per debitorem communem inter illos causatam. Tomus primus, Sumptibus Laurentii Anisson, M. DC. LIV. 628 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=u6OHfr7u5kC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 08.12.2023).
14. Поляков Р.Б. Принцип всеспільності як основоположний (базисний) принцип відносин банкрутства (неплатоспроможності). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 202–210. http://www.lsej.org.ua/10_2023/47.pdf (дата звернення: 17.12.2023).
15. Поляков Р.Б. Порівняльно-правова характеристика досудової санації за правом України та Німеччини. *Держава та регіони. Серія :*

- Право*. 2022. № 3 (77). С. 23–40. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2022/3.pdf (дата звернення: 17.12.2023).
16. Хомко Л.В., Яновицька А.В. Правове регулювання банкрутства : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 280 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5218/3/Хомко-Янов_16-2-23Maket.pdf (дата звернення: 18.12.2023).
 17. Про фінансову реструктуризацію : Закон України № 1414-VIII від 14 червня 2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#Text> (дата звернення: 08.12.2023).
 18. Code de commerce. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000005634379/2023-11-14/ (дата звернення: 10.12.2023).
 19. Sofia El Allaki. Qu'est-ce que la procédure collective? URL: <https://www.captaincontrat.com/fermeture/procedures-collectives/procedure-collective-definition-me-alibaksh> (дата звернення: 09.12.2023).
 20. Léna Cazenave. Comment fonctionnent les procédures collectives? URL: <https://www.legalstart.fr/fiches-pratiques/entreprises-en-difficulte/procedure-collective/> (дата звернення: 09.12.2023).
 21. Bercy Infos. Entreprises en difficulté: tout savoir sur les procédures collectives. URL: <https://www.economie.gouv.fr/entreprises/entreprises-difficulte-procedures-collectives#:~:text=Une%20proc%3%A9dure%20collective%20est%20une,emploi%20du%20terme%20C2%AB%20collectif%20C2%BB> (дата звернення: 08.12.2023).
 22. Thibaut Clermont. Qu'est-ce qu'une procédure collective? URL: <https://www.entreprises-et-droit.fr/procedure-collective-definition-caracteristiques/> (дата звернення: 10.12.2023).
 23. Sheherazade AQIL. Le mandat ad hoc expliqué simplement. URL: <https://www.alexia.fr/fiche/11497/le-mandat-ad-hoc-explique-simplement.htm> (дата звернення: 08.12.2023).
 24. Philippe Wagner. Mandat ad hoc et conciliation: tout savoir sur ces procédures. URL: <https://www.captaincontrat.com/fermeture/entreprise-en-difficulte/mandat-ad-hoc-et-conciliation-tout-savoir-sur-ces-procedures> (дата звернення: 10.12.2023).
 25. Michel Di Martino. Mandat ad hoc et cessation de paiement. *Journal Spécial des sociétés*. URL: https://www.jss.fr/Mandat_ad_hoc_et_cessation_de_paiement-1782.awp (дата звернення: 17.12.2023).
 26. Bonnemason-Carrière D., Recasens G. Quels facteurs clés de succès pour le processus de prévention des difficultés ? Une analyse exploratoire d'un cas de conciliation et de sauvegarde. *Finance Contrôle Stratégie 16-2 / 2013*. URL: <https://journals.openedition.org/fcs/1325?lang=en> (дата звернення: 18.12.2023).
 27. Perrin E. La procédure préventive de difficultés des entreprises en détails. URL: <https://agicap.com/fr/article/procedure-preventive-entreprise-difficulte-definition/> (дата звернення: 15.12.2023).
 28. Faustine Nègre. Procédure de conciliation: définition et procédure. URL: <https://www.legalstart.fr/fiches-pratiques/entreprises-en-difficulte/procedure-de-conciliation/> (дата звернення: 09.12.2023).
 29. Code civil. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2023-12-09/ (дата звернення: 10.12.2023).
 30. Thaller E. Des faillites en droit comparé, avec une étude sur le règlement des faillites en droit international. Paris : A. Rousseau, 1887. Vol. 2.

Poliakov R. Issues of competitive agreements and pre-trial (preventive) settlement of debt obligations under the law of England and France

Summary. This article is devoted to the problems of competitive agreements and pre-trial (preventive) settlement of debt obligations under the law of England and France.

The actuality of the topic is argued by the necessity for Ukraine, which aspires to become a member of the European Union, to borrow the law-making experience of economically

developed countries of the continent, such as England and France, in matters of pre-trial rehabilitation in order to improve this institution.

It is substantiated that in England, in order to approve a competitive agreement as a type of private competition in the form of an agreement on the voluntary arrangement of the debtor's company debts, which, unlike Ukraine, applies to all its creditors, it is necessary to have exactly 75% of the votes of the creditors and the mandatory consent of the secured creditor (if there is mortgaged property).

It has been proven that in England, the role of the court in approving the agreement on the voluntary arrangement of the debtor's debt is reduced only to the appellate function, which is directed directly to the resolution of disputes related to the consideration of creditors' complaints regarding this agreement, notably in exceptional cases, and has the consequence of suspending or canceling the creditors' decision regarding approval of the agreement.

It is argued that in England, the minimization of the role of the court during the approval of the agreement on the voluntary arrangement of the debtor's debt contradicts the classical understanding of the essence of the institution of competitive agreements and leads to a decrease in the scope of judicial control, since in the presence of full discretion of the court regarding the approval of this agreement, it can monitor the observance of rights and interests of all participants of the agreement, thereby being able to prevent the abuse of their rights by some of them even without a corresponding appeal from other participants of the transaction, guided only by his own will and the goal of maintaining a fair balance between the private and public interests of all participants of the voluntary agreement.

It has been proven that the debtor's voluntary arrangement procedure in England is a type of competitive agreement, it constitutes an alternative-optional part of the insolvency procedure, aimed at restoring the debtor's solvency, while allowing the participation of both secured and competitive creditors, and is characterized by reduced judicial control.

It is substantiated that in England the administration procedure, despite the fact that it has the general features of *Judicium universale* – a common competition process (a joint debtor and all his property, joint creditors of the debtor, judicial control and the presence of an administrator), is essentially *Judicium particulare* (private competition) and can be applied only in case of payment inability of the debtor. In case of the debtor's insolvency, the winding up (insolvency) procedure is exclusively used.

It has been established that in England the administration procedure is aimed at the financial recovery of the debtor, although is introduced by the court, is an independent procedure from insolvency. In this procedure, a transaction can be made in the form of an agreement on the voluntary arrangement of the debtor's debt, but the administration procedure cannot be transformed into an insolvency (winding up) procedure in case of unsatisfactory restructuring results. The administration procedure in England is essentially similar to the financial restructuring in Ukraine.

It is proved that the insolvency procedure in England is solely characterized by the liquidation (winding up) procedure, since the administration procedure under the law of England is not an integral part of the insolvency procedure, but its alternative, given a fact that the administration procedure applies to all the creditors of the debtor, it should be considered as a separate, independent procedure.

It is substantiated that there are two preventive procedures in France, despite the mention in the Commercial

Code of France of the procedure for the auditor to appeal to the head of the commercial court in emergency cases, given that this procedure has an indirect relation to the competitive process law.

It is argued that the procedure of the mandate ad hoc under French law embodies mediation and is a preventive procedure that is available only to the solvent debtor.

It has been established that the reconciliation procedure under French law is a preventive procedure that allows existence of the debtor's insolvency, provides the existence of a special entity – a mediator (arbitrator), and is aimed at concluding an amicable agreement between the debtor and his main creditors, which is a type of competitive agreement and is aimed at restoring the debtor's solvency.

The similarity of the reconciliation procedure under the law of France and the procedure of pre-trial rehabilitation under the law of Ukraine was revealed, since both procedures

are reduced to the conclusion of an agreement, which may not apply to all creditors of the debtor.

It is argued that the amicable agreement under French law belongs to competitive agreements, despite the absence of restrictions on the unity of will and the will of creditors.

It is proved that there is a factually complete identity of the affirmation and homologation of the agreement concluded as a result of the reconciliation procedure under French law

It is substantiated that the existence of the institution of affirmation of an amicable agreement is conditioned by the desire of the French legislator to facilitate the conclusion of the mentioned agreement and became possible due to the absence of restrictions on the unity of will and the will of creditors, since in this case the need for judicial control is significantly reduced.

Key words: debtor, creditor, pre-trial rehabilitation, agreement, insolvency, administration, procedure.